

Rolduc

Wim Eijk werd in 1953 geboren in Duivendrecht.

Hij voltooide in 1978 een studie geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Vanaf 1979 combineerde hij de priesteropleiding aan het grootseminarie Rolduc in Kerkrade met een studie medische ethiek aan de Rijksuniversiteit Leiden. In 1985 werd hij door bisschop Gijssen tot diaken gewijd. Een jaar later werd hij priester en ging hij als kapelaan aan de slag in Blerick bij Venlo. Ondertussen promoveerde hij in Leiden tot doctor in de geneeskunde.

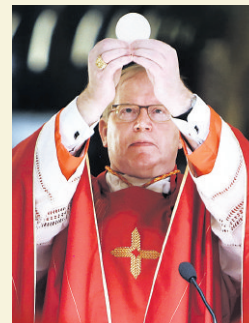

In 1999 werd Eijk benoemd tot bisschop van Groningen en eind 2007 door paus Benedictus XVI tot aartsbisschop van Utrecht. In februari 2012 werd Eijk door diezelfde paus tot kardinaal benoemd.

Eucharistie

In een gemiddelde werkweek viert Eijk elke morgen de eucharistie in de kapel van zijn bisschoppelijk paleis.

Alle vroeg aanwezige medewerkers zijn welkom. Op zondagmorgen viert Eijk de eucharistie in een parochiekerk in het bisdom om aansluitend parochianen te ontmoeten. Verder vergadert hij veel, bijvoorbeeld met de Raad voor Economische Aangelegenheden.

Eijk heeft altijd bekend gestaan als een orthodoxe kerkbestuurder. Onder Eijk werd de rol van leken beperkter. Dat ging ten koste van sommige gebouwen die in de jaren zestig en zeventig waren ontstaan.

» moet daarbij bedenken dat bijvoorbeeld Ad de Groot (een van de voortrekkers van de noodkreetactie, red.) meent dat parochianen desnoods iemand uit hun midden moeten aanwijzen om zonder wijding de eucharistie te vieren. Dat is strijdig met de leer van de kerk, want de eucharistie kan alleen door een priester worden gevierd. Ik sta voor een bepaalde kerkleer en daarover ga ik niet in discussie.”

Ook parochianen die bang zijn hun kerk te verliezen, klagen dat zij zich niet door u gehoord voelen.

„Als mensen zeggen: ‘Ik ben niet gehoord’, bedoelen ze vaak: ik heb mijn zin niet gekregen. Als je het standpunt van een ander niet overneemt, betekent dat niet dat je hen niet gehoord hebt.”

Waarom vindt u het bezwaarlijk als parochianen hun kerk willen behouden door het gebouw tegelijkertijd als cultureel centrum te verhuren?

„Kijk, wij zijn geen instantie die monumentale gebouwen onderhoudt. Een kerk is een huis van God, waar Christus onder de genade van brood en wijn in ons midden is; geen tentoonstellingsruimte.”

Maar dan moeten mensen naar een kerk in een dorp verderop, waar zij zich wellicht niet thuis voelen.

„Je moet het vergelijken met verhuizen. Een ander huis kan na verloop van tijd ook je thuis worden.”

Op de website van Beziel Verband Utrecht staan onder de noodkreet aan paus Franciscus talloze schrijvende verhalen. Van ouderen die het gevoel hebben dat hun geloof hun wordt ontnomen nu hun kerk sluit; van mensen die niet bij de kerk verderop kunnen komen bij gebrek aan openbaar vervoer op zondagmorgen. Wat doen die verhalen u?

„Weet u wat het is, mensen reageren in emotie vaak overtrokken. Op enkele plaatsen is vervoer geregeld voor ouderen. Maar mensen kunnen ook heel gemakkelijk met de auto reizen tegenwoordig. Daarbij telt voor jongeren territorium helemaal niet meer. Vaak gaan kerksluitingen gepaard met veel protest en de dreiging dat mensen weg zullen blijven, maar in de praktijk blijkt dat wel mee te vallen. Soms komen er zelfs meer mensen naar de kerk dan voorheen. Zoals in Apeldoorn, waar we zes kerken gesloten hebben. Daar zit de Mariakerk in het centrum elke zondag nagenoeg vol. En een volle kerk inspireert en heeft aantrekkingskracht.”

Critici zeggen dat zij op basis van prak-

tijkvoorbeelden hebben vastgesteld dat slechts tien procent van de kerkgaanden daadwerkelijk naar de kerk verderop gaat.

„Dat zijn speculaties.”

En dat als gevolg van kerksluitingen koren verdwijnen en vrijwilligers aan de kant moeten worden gezet.

„Koorleden en vrijwilligers verdwijnen niet omdat de kerk dicht gaat, maar omdat ze steeds ouder worden.”

Er wordt gezegd dat uw bundelingsbeleid juist mensen de kerk uit jaagt.

„Ik ging in 1965 naar het Nicolaas Lyceum in Amsterdam. In de eerste klas gingen alle leerlingen met hun ouders naar de kerk. In mijn eindexamenjaar in 1971 nog maar twee. En de pubers van toen zijn de grootouders van nu. Het geloof is niet doorgegeven aan volgende generaties. We hebben in Nederland niet te maken met de consequenties van mijn beleid, maar van keuzes die vijftig jaar geleden gemaakt zijn. De kerkgang loopt niet terug door kerksluiting. Nee, kerken gaan dicht omdat er geen kerkgang meer is.”

En omdat er geen pastores meer zijn?

„In 1990 waren er 800 priesters, diakens en pastoraal werkers. Nu gaan we richting de 200. De mensen die we hebben, moeten we inderdaad zo efficiënt mogelijk inzetten.”

Hoe verklaart u dat het aantal actieve

Soms bevind je je in heel benarde situaties, maar dan is er altijd de hoop op het eeuwig leven met Christus

protestanten wel groeit?

„Bij de protestanten heeft het uitzuiveringsproces al in de eerste helft van de vorige eeuw plaatsgevonden. Daardoor wonen er in ons van oudsher Nederlands-herformde land op dit moment op papier twee miljoen protestanten en vier miljoen katholieken. Bij ons is dat uitzuiveringsproces zich nu aan het voltrekken. De mensen die overblijven, zijn de mensen die hun geloof echt serieus nemen.”

Het kaf wordt van het koren gescheiden?

„Dat klinkt zo actief. Dit gebeurt gewoon. In onze individualistische westerse samenleving ligt het minder voor de hand dat mensen deel uit willen maken van een geloofsgemeenschap.”

Kritische katholieken zeggen dat ze vooral moeite hebben met al uw regels. Ze noemen u rigide.

„Het zijn geen regels van kardinaal Eijk. Ik verkondig niet mijn eigen visie. Ik verkondig de leer van de Kerk. In een eucharistieviering moet een aantal vaste elementen aanwezig zijn. Ga je anders vieren, dan ben je ontrouw aan de blijde boodschap die Christus ons bracht. Bij mijn diakenwijding, priesterwijding en bisschopswijding heb ik plechtig beloofd dat ik de leer van de Kerk trouw zou verkondigen. En dat doe ik, ondanks alle weerstand. Ook Christus ondervond veel weerstand en bleef toch trouw aan de zending die hij van zijn Vader had ontvangen. Ik blijf trouw aan de zending die ik van Christus

heb ontvangen.”

Wat doet al die kritiek met u?

„Het is natuurlijk niet leuk. En soms gaat het ook wel heel erg ver. Op de website van Beziel Verband schreef iemand in een reactie zoiets als: zoals ISIS mensen onthoofd, is Eijk bezig met het om zeep helpen van het kerkelijk leven in Nederland. Maar ik laat me er niet door van de wijs brengen. Ik twijfel niet.”

Heeft u er nog wel plezier in kardinaal te zijn?

„Ik ben Christus niet nagevolgd als priester om het leuk te hebben. Ik geloof in de dood en de verrijzenis van Jezus Christus, zoals we dat met Pasen vieren. Soms bevind je je in hele benarde situaties, maar dan is er altijd de hoop op het eeuwig leven met Christus. Daar doe ik het voor. Daar blijf ik het ook voor doen.”

Calvinistisch bijna. Net als uw wapenspreuk: weiger het werk niet.

„Dat zijn de woorden die de heilige Martinus van Tours uitsprak op zijn sterfbed. Hij had net vrede gesticht, maar was inmiddels ernstig ziek. Hij zei tegen God dat hij bereid was te sterven, maar dat hij het werk niet weigerde als God nog een taak voor hem had. Hij was een rooms-katholieke bisschop die het bij tijd en wijle ook niet zo leuk had. Net als ik. Dus niet calvinistisch maar rooms-katholiek.”

Op deze eerste verdieping van het bisschoppelijk paleis is verderop de kapel waar kardinaal Eijk vrijwel elke morgen om kwart voor acht voorgaat in een eucharistieviering. Op de tweede verdieping is het appartement waar de kardinaal woont. Overal hangen afbeeldingen van bijbelse taferelen, op tafels liggen Perzische kleden, op de grond dik, diep rood tapijt. Op de begane grond maakt een kopiëermachine in de kantooruimte luidruchtig overuren.

Baart het u zorgen dat bezorgde katholieken nu naar de paus stappen?

„Helemaal niet. Ik weet dat ik het momentum niet uit mijn handen moet laten glijpen. Als we te veel financiële middelen verspillen door te wachten, verspelen we onze mogelijkheden te bouwen aan een Kerk voor de toekomst.”

Toch geloven de critici dat de paus gevoelig zal zijn voor hun verhaal en fantaseren ze over uw overplaatsing naar IJsland (waar de veel bekritiseerde Roermondse bisschop Gijssen later bisschop werd, red.).

„Dan moet ik ze helaas teleurstellen.”